

EZ TÖRTÉNT A SZAKMAPOLITIKÁBAN

Az átalakulás éve

Bár az idei év legnagyobb hírei nem nagy rendszerfejlesztések lezárulásáról szóltak, nem maradtak újdonság nélkül az e-közigazgatási szolgáltatásokat használó állampolgárok. Az év második fele aztán az átalakulásról szólt az államigazgatási informatikában, és bár az orosz–ukrán háború a kiberfenyegetettséget is új szintre emelte, az év legnagyobb port felvert hackertámadását magyarok követték el.

Jó hírrel kezdődött az év: januárban bővült a Digitális Jólét Alapcsomag. A Digitális Jólét Program (DJP) részeként bevezetett Alapcsomag célja az volt, hogy minden addiginál alacsonyabb fogyasztói árú internet-előfizetést érhessenek el azok is, akik korábban az internetezés magas ára miatt nem tudtak előfizetni a szolgáltatásra. Az előírások értelmében ugyanis az Alapcsomag havi díjának fajlagosan legalább 15 százalékkal olcsóbbnak kell lennie az adott szolgáltató következő, hasonló technikai paramétereit kínáló, önállóan értékesített internetszolgáltatási díjsomagjánál. 2022 januárjától az Alapcsomagban foglalt otthoni szolgáltatás maximális letöltési sebessége legalább 30 megabit/másodpercre emelkedett, míg a minimális (garantált) letöltési sebességet 7,5 megabit/másodpercen állapították meg. Megszűnt az a feltétel, mely szerint az Alapcsomagra csak azok fizethettek elő, akiknek az azt megelőző egy évben nem volt internet-előfizetésük, így a kedvezményes internet elérés mindenki számára elérhetővé vált. Ugyancsak megszűnt az igénybevétel időtartamára vonatkozó korlátozás, 2022. elejétől már egy éven túl is hatályos marad az előfizetői szerződés.

A DJP egy másik kezdeményezése nyomán március 9-én Nyíregyházán megnyílt az ország első Digitális Tudásközpontja. A városban működő köznevelési és szakképző intézmények, civil szervezetek, felsőoktatási intézmények számára olyan bázis vált elérhetővé, amely digitális kompetencia-fejlesztő képzések, szakkörök, workshopok, tematikus táborok vagy akár pedagógus továbbképzések ideális megvalósítási helyszínévé válhat a jövőben. Az elsősorban iskolás korú gyermekeket és a fiatal felnőttek korosztályt célzó oktatási és szórakoztató központban az érdeklődők testközelből ismerhetik meg a robotika, a virtuális valóság, az automatizáció vagy a mesterséges intelligencia vívmányait. Az év során további öt Digitális Tudásközpont nyílt Békésben, Kaposváron, Kecskeméten, Oroszlányban és Veszprémben, összesen 2,4 milliárd forint értékű beruházással.

Állami kézben az egészséginformatika

Február elején a magyar állam teljes egészében felvásárolta az addig a T-Systems Magyarország leányvállalataként működő Pan-Infom Kutatás-fejlesztési és Innovációs Kft-t, amely az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (EESZT) fejlesztését végezte és üzemelteti. A felvásárlást a kormány közérdekből nemzetstratégiai jelentőségű összefonódásnak minősítette, így a tranzakciót nem vizsgálta a versenyhivatal.

Az Egészséginformatikai Szolgáltató és Fejlesztési Központ (ESZFK) Nonprofit Kft-re átkeresztelt vállalat tevékenységi köre gyakorlatilag változatlan maradt: a központi egészséginformatikai rendszerek fejlesztési, alkalmazásüzemeltetési és ügyfélszolgálati feladatainak ellátása. Ennek keretében a vállalatához tartozik az EESZT és annak támogató rendszerei; az EESZT adatszolgáltatásokat és az EESZT használatát támogató szoftver (miniHIS); valamint a gyógyászati segédeszköz-forgalmazást támogató rendszer (miniGYSE).

Az öt éves EESZT már 2 milliárd egészségügyi adatot és 550 millió ellátási eseményt tartalmaz, 25 ezer csatlakozott szolgáltatót, 12 ezer

Gyorsabb hálózat, gyorsabb számítógép

Februárban adták át az Eötvös Lóránd Kutatói Hálózat (ELKH) továbbfejlesztett informatikai felhőrendszerét, az ELKH Coudot. A rendszer segítségével olyan kutatóműhelyek is hozzáférhetnek a legkorszerűbb informatikai platformokhoz, amelyek nem tudják vállalni a saját rendszer beszerzésével, kialakításával és üzemeltetésével járó terheket. A megnövelt felhőszámítási és -adattárolási kapacitások egyúttal a nemzetközi projektekbe történő bekapcsolódást is támogatják.

Nem csak a hálózati, hanem a szuperszámítógépes (HPC-) kapacitás is nagyot nőtt 2022-ben Magyarországon. A legújabb magyar szuperszámítógép, a Komondor telepítése szeptemberben kezdődött meg a KIFÜ debreceni Szuperszámítógép Központjában. Az új szupergép teljesítménye közel 5 petaFLOPS, amivel a 199. helyre került fel a szuperszámítógépek legfrissebb, 2022 novemberében megjelent rangsorában.

A nagy kapacitású számítási és a grafikus egységek mellett dedikált mesterségesintelligencia-, valamint big data partíciót is tartalmaz a rendszer. Az energiahatékony hűtéssel ellátott Komondor a KIFÜ biztosította hálózat révén 100 gigabit/másodperc sávszélességgel lesz elérhető.

A gép kapacitását a felsőoktatási intézmények, kutatóintézetek és partnereik térítésmentesen vehetik igénybe, valamint bizonyos feltételekkel az innovatív – kutató-fejlesztő tevékenységet végző – piaci szereplők számára is elérhető ez a lehetőség.

magánszolgáltatót és 6 ezer háziorvosi praxist szolgál ki, valamint napi 800 ezer e-receptet és 40 ezer lakossági bejelentkezést kezel.

Mobilon és mesterséges intelligenciával

Az állampolgári ügyintézés is számos ponton egyszerűsödött az idén. Márciustól mind Android, mind iOS platformon elérhetővé vált az eSzemélyi okmányhoz kapcsolódó mobilalkalmazás, az eSzemélyiM. Segítségével megtekinthetők az okmány chipjén tárolt adatok, ellenőrizhető az elektronikus funkciók státusza, aktiválhatók és módosíthatók az okmányhoz kapcsolódó PIN-kódok.

Június 4-től biztonságosabb lett az Ügyfélkapu használata: akkor debütált az emelt szintű kétfaktoros azonosítási szolgáltatás, az Ügyfélkapu+. Használatához szükség van egy mobil eszközre és egy arra telepített hitelesítő alkalmazásra. Az Ügyfélkapu+ gombra kattintva először az ügyfélkapus felhasználónevet és jelszót kell megadni, majd utána beírni a hitelesítő alkalmazás által generált egyszéres kódot. Az ügyfélkapus kétféle azonosítás – a szolgáltatás megszüntetése nélkül – bármikor inaktíválható, majd ismét aktiválható, igény szerint.

És ha még ez sem lenne elég, a kormányablakokban országszerte mintegy 200 helyszínen már kipróbálhatók a mesterséges intelligenciával támogatott, érintőképernyős önkiszolgáló ügyintézési pontok, a MIA- (Mesterséges Intelligencia Asszisztens) Pontok. Az eszközökön gyorsan, ügyintézői beavatkozás és sorban állás nélkül lehet elektronikusan intézni bizonyos ügyeket. Ezek között van már a vezetői engedély és a személyi igazolvány pótlása, gépjármű-ügyek,

valamint anyakönyvi kivonat és erkölcsi bizonyítvány igénylése. A terminálok minden olyan technológiai kiegészítővel rendelkeznek, amely a gyors és egyszerű ügyintézéshez szükséges: többek között beépített kamera, mikrofon, ujjnyomat- és okmányolvasó, hangszóró, nyomtató, bankkártya terminál, valamint aláíró pad áll rendelkezésre.

Összességében az elmúlt öt év alatt hatszorosára nőtt az elérhető ügyek száma, derült ki a NISZ Zrt. összesítéséből. Jelenleg 4400 közigazgatási ügyet lehet elektronikus úton elintézni, a digitalizáció térnyerésével pedig az ügyfelek részéről is felerősödött az online szolgáltatások iránti igény. Az Ügyfélkapu felhasználóinak száma mára elérte az 5,4 millió főt, a portálon keresztül havonta mintegy 17 millió ügyintézés történik.

Kormányzati informatika új rendszerben

A tavaszi választások után jelentősen átalakult (és az év folyamán további átrendeződéseken áteső) minisztériumi rendszer az infokommunikációs szakmapolitikai struktúrát sem hagyta érintetlenül.

A legfontosabb változás, hogy a Miniszterelnöki Kabinetiroda keretein belül megalakult a Digitális Magyarország Ügynökség (DMÜ), amely egyfajta emyőszervezetként szinte valamennyi hazai digitalizációs folyamatot egy platformra terel majd a hatékony fejlesztés és működés érdekében. A DMÜ

Az digitális államigazgatási stratégia célkitűzése, hogy a polgár az állam minden funkcióját igénybe tudja venni elektronikusan, akár mobiltelefonon keresztül.

létrehozásával és vezetésével *Guller Zoltánt*, a Magyar Turisztikai Ügynökség vezérigazgatóját bízták meg, akit szeptemberben „az egységes, átlátható és strukturált kormányzati informatika és e-közigazgatás működtetéséért, fejlesztéséért felelős” miniszteri biztossá is kineveztek.

Guller Zoltán, augusztusban nyilatkozva lapunknak, elmondta: a kormányzati digitalizációs ökoszisztéma erősen széttördelt struktúrában működött, nem létezett központi szakmai szervezet, amely a digitalizáció irányításáért és a stratégiaalkotásért felelt volna. Az átalakítás egyik célja pontosan az volt, hogy a négy minisztérium között szétszórta tucatnyi gazdasági társaság és egy költségvetési szerv összevonásával egy hatékonyabb struktúra jöjjön létre, amely mentesül a minisztériumok irányítása alól. A DMÜ alá került gyakorlatilag a teljes magyar államigazgatási informatikai infrastruktúra fejlesztése és üzemeltetése, kivéve a NAV és a Magyar Államkincstár rendszerét, a rendőrség belső Robotzsaru szoftverét és az EESZT-t.

A DMÜ fő feladatai erre az évre elsősorban az új szervezeti struktúra kereteinek kialakítása, illetve egy új államigazgatási informatikai stratégia meg-

alkotása voltak. Előbbiről egyelőre annyit lehet tudni, hogy a DMÜ maga megmarad kicsinek, és egy holdingszerű struktúrát fog üzemeltetni. Cikkünk írásáig az még nem dőlt el, hogy az Ügynökség felügyelete alá került szervezetek hogyan alakulnak át; a cél, hogy egy karcsúbb, fegyelmezettebb struktúra jöjjön létre.

Ami a stratégiát illeti, annak középpontjában a „digitális állampolgárság” áll: hogy a polgár az állam minden funkcióját igénybe tudja venni elektronikusan, sőt, mobiltelefonon keresztül. Ehhez ügyfélbarát szolgáltatásokat kell

FORRÁS: ZSRÉFCOM

kialakítani, a piaci szereplők által kínált szolgáltatások mintájára. Mindezek mögött egy felhős infrastruktúra, valamint adatalapú kormányzati döntéshozatal áll.

Megújuló NAV

Nyártól már elérhető a NAV új ügyintéző felülete, az Ügyfélportál (ÜPO). Az ÜPO fokozatosan váltja le az eddig megszokott eBEV-et, a két felület kezdetben párhuzamosan működik, biztosítva a felhasználók kényelmes

és biztonságos átállását. A portál Windows, Android és iOS operációs rendszerekből is működik, mobileszközökre is optimalizált, akadálymentes, és teljes tartalma elérhető angol nyelven is. Az ügyintéző felület ügyfélkapus azonosítással használható, az oldal testre szabható. A belépéskor a felhasználó azonnal látja a NAV által nyilvántartott adatait és az adószámlája nettó egyenlegét, kérhet átvézetést, és befizetheti az egyenlegét, valamint gyor-

A KRÉTA rendszert magyar hackerek törték fel, hogy a sérülékenységet bemutassák.

san, egyszerűen lekérhet bevallásokat, jövőbeni kötelezettségeket, igazolásokat, kimutatásokat vagy járulékfizetési és foglalkoztatási adatokat. Ugyancsak az Adóhatósághoz kapcsolódó hír volt, hogy március végén tartotta alakuló ülését a NAV Mesterséges Intelligencia Munkacsoportja (MIMCS). A testület a NAV egyedülálló adatvagyonának értékére épülő kutatásokat végez a jövőben. A cél a NAV adatvagyonában meglévő értékek kiaknázása és ennek révén a tudományos módszertanok és az adózási, adóztatási tapasztalatok szinergiájának kihasználása. Feladatai között szerepel egyebek mellett egy javaslat kidolgozása a szemantikus adatvagyon-kataszterre, valamint a gépi tanuláshoz szükséges címkézés módszertanára. Ugyancsak részei a küldetésnek a tanító algoritmusokkal kapcsolatos vizsgálatok, a validálási módszertan kidolgozása és a nem kontrollált gépi tanulás fejlesztése. A testület elnöke *Magyar Gábor*, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem docense.

(F)eltört KRÉTA

November elején látott napvilágot a hír, hogy néhány héttel korábban sikeres adathalász-támadást hajtottak végre a Köznevelési Regisztrációs és Tanulmányi Alaprendszer, azaz a KRÉTA fejlesztőcége, az eKRÉTA Informatikai Zrt. ellen. A támadás következtében a diákok összes, a KRÉTA-ban kezelt adata kiszivárgott, de ezen felül a támadók hozzáfértek a cég egyéb adatbázisaihoz, forráskódokhoz és a fejlesztők belső kommunikációjához is. Az incidens súlyosságát jól jelzi, hogy a KRÉTA nem csupán a tanulók tanulmányi előmenetelének (jegyeinek) tárolására szolgál, de különféle moduljaiban megtalálhatók egyéb, gyakran minősített információk is: a diákok egészségügyi adatai, a pedagógusok HR-adatai vagy éppen az intézmények költségvetése.

Mint kiderült, a támadást magyar hackerek egy csoportja hajtotta végre, akik – állításuk szerint – a magyar rendszerek rossz állapotát akarták bemutatni. Akciójuk keretében az interneten nyilvánosságra hozták a KRÉTA forráskódját, ami viszont újabb támadások táptalaját szolgálhat. Az ügyben a Nemzeti Nyomozó Iroda Kiberbűnözés Elleni Főosztálya nyomozást indított információrendszer vagy adat megsértésének vétsége miatt. ■